

eum, sed ejus ministrum, ut dominum doni et ejus usus tractat.

Quarto injuriam facit ecclesiae, quam prodit et vendit, quum praesertim vendit ejus beneficia. De qua re Gregorius VII., in epistola nimirum ad omnes fideles, maxime ad Longobardos, ait: „Nam, sicut scitis, Gotefredus vivente Guidone dicto archiepiscopo Mediolanensi, eandem ecclesiam, quae quondam meritis gloriosae Virginis et Dei genitricis Mariae nec non auctoritate clarissimi doctoris b. Ambrosii inter ceteras Longobardorum ecclesias religione, libertate ac speciali gloria enituit, nunc quasi vilem ancillam praesumpsit emere, sponsam videlicet Christi prostituere. Et a catholica fide tentans eam separare, nisus est simoniacae haeresis scelere maculare. Quod audiens sancta Romana ecclesia mater vestra et totius christianitatis, ut scitis, magistra, congregato e diversis partibus concilio, multorum sacerdotum et diversorum ordinum consensu, fulta beati Petri apostolorum principis auctoritate, Gotefredum, fidei catholicae et legis christianae inimicum, excommunicavit et anathematis jaculo una cum omnibus sibi consentientibus transfixit.“¹

Quinto venditor spiritualis usus alios scandalizat, qui etiam dona Dei vilia reputant. „Quis enim,“ ut Hormisdas pontifex ait, „non vile putat esse, quod venditur?“² tum etiam quia, sicut nihil ita plebem aedificat, sicut eorum salutem et non eorum divitias quaerere (juxta apostolum dicentem: „Non enim quaero quae vestra sunt, sed vos“³), ita nihil adeo scandalizat et a rete et hamo evangelico resillire animos facit, sicut avaritia, „existimans quaestum esse pietatem,“⁴ cujus practextu quaerit „quae sua sunt,“⁵ et non quae Jesu Christi. Ut recte dixerit Hilarius: „Non est majus vinculum, hominibus placendi,

¹ Registr. epist. I. n. 15. Migne P. L. 148, 297. Jaffé I. edit. n. 3550.

² Migne P. L. 63, 423. Jaffé 2. edit. n. 787.

³ II. Cor. 12, 14

⁴ I. Tim. 6, 5.

⁵ I. Cor. 13, 5.

quam ut nemo sui causa velit iis placere, quibus placeat; quia quod in profectum¹ propriae utilitatis efficitur, non potest non aliquam interdum offensionem ex causis accedentibus excitare, quum quod aliis utile est, alteri saepe fiat incommodum. At vero qui nihil sui causa velit et omnia in profectum alienae utilitatis exerceat, necesse est, ut causam sibi inoffensae placabilitatis acquirat, quia et ex alienis utilitatibus placeat, nec offendat ex propriis.“²

Sexto quia si liceret usum gratiae vel potestatis spiritualis vendere, liceret etiam vendere, quae per ipsum usum conferuntur, et ita licite venderentur sacramenta et gratia ipsa sacramentorum et tituli beneficiorum. Res etiam consecratae, ut calices et chrisma, carius ratione consecrationis vendi possent, contra doctorum omnium sententiam. Quod vero hoc sequatur constat, quia ubicunque licite venditur vel locatur usus alicujus artis, licite etiam carius venditur, quod ipsa arte elaboratum est. Carius enim venditur tabella depicta, quam rudis, et argentum vel aurum ab artifice elaboratum, quam ipsa auri vel argenti informis massa. Carius etiam domus fabricata, quam ipsa materia, ex qua constructa est.

Constat igitur ex jam dictis responsio ad propositam quaestionem, juxta secundum sensum eam intelligendam. Non enim licet temporale commodum accipere pro usu spiritualis potestatis, quasi ut pretium, quod superius satis probavimus.

Solum superest resolvere nonnulla, quae probare prima facie videntur id licere.

Cap. III. Ea quae obijci solent expenduntur.

15. Primo enim in scriptura oblationes quaedam rerum temporalium viris sanctis factae pro usu, ut videtur, doni vel gratiae spiritualis.

¹ Verba iis — profectum desunt in Ms.

² Tract. in psalm. LII n. 15; Migne 9, 335.

Anna enim, mater Samuelis, ut ait scriptura, „adduxit eum secum, postquam ablaetaverat, in vitulis tribus, et tribus modis farinae, et amphora vini, et adduxit eum ad domum Domini in Silo.¹ — Saul quoque, puero consulenti, ut iret ad Samelem, ut eum doceret, ubinam essent perditae asinae, ait: „Ecce ibimus. Quid feremus ad virum Dei? Panis defecit in sitarciis nostris, et sportulam non habemus, ut demus homini Dei, nec quidquam aliud. Rursum puer respondit Sauli et ait: Ecce inventa est in manu mea quarta pars stateris argenti. Demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram.² Ecce videtur velle emere responsum a Samuele, sicut Anna filii receptionem in templo. — Sic et uxor Jeroboam munere obtinuisse videtur responsum ab Ahia propheta, quem consuluit in aegritudine filii sui, dicente ad eam Jeroboam: „Tolle quoque in manu tua decem panes et crustulam et vas mellis, et vade ad illum. Ipse enim indicabit tibi, quid eventurum sit puero huic.³ — Benadad quoque, rex Syriae, aegrotans consuluit etiam cum muneribus Eliseum. Ait nempe Hazael: „Tolle tecum munera, et vade in occursum viri Dei, et consule Dominum per eum, dicens: Si evadere potero de infirmitate mea hac? Ivit igitur Hazael in occursum ejus, habens secum munera et omnia bona Damasci, onera quadraginta camelorum.⁴ Licet igitur, ut videtur, emere usum prophetiae vel alterius spiritualis potestatis.

Sed his omnibus facile respondetur: Dei prophetas vel non acceptasse praedicta munera, vel si illa acceptarunt, non ut pretia, sed ut spontaneas oblationes in signum benevolentiae et reverentiae, vel ut pias eleemosynas gratis oblatas, ut eis sustentati prophetae gratis spiritualia ministrarent. Neque movere debet dictum servi Saulis dicens: „Demus homini Dei, ut indicet nobis viam nostram.⁴ Aut enim imperite locutus est, si argentum illud

¹ I. Reg. 1, 24.³ III. Reg. 14, 3.² I. Reg. 9, 7, 8.⁴ IV. Reg. 8, 8, 9.

pretium responsi putabat, vel certe non ut pretium, sed ut donum, ut moris erat, volebat offerre.

16. Secundo nec illud debet movere, ut putetur licita venditio usus potestatis spiritualis, quod scribitur in libro Numerorum, ubi Dominus alloquens levitas de decimis ait: „Et comedetis eas in omnibus locis vestris, tam vos quam familiae vestrae, quia pretium est pro ministerio, quo servitis in tabernaculo testimonii.¹ Hoc, inquam, movere non debet. Scriptura enim, ut sancti doctores inveniunt, non semper loquitur proprie, sed saepe improprie, ut nobis condescendat. Quia igitur in pretio alicujus rei reperiuntur duo, nempe debitum et aequalitas (pretium enim debetur pro accepta re, cujus est pretium, et illi rei est aequale), scriptura vocat decimas pretium ministerii, non quod ipsi sint aequales, ita ut illis quasi pretio comparari possint, sed quia debitae sunt ad sustentationem ministrantium et ejusdem sustentationis sunt taxa quaedam et aestimatio. Censuit enim Dominus decimas sufficere ad usum et necessariam sustentationem levitarum. De quibus ibidem loquens Dominus ait: „Nihil aliud possidebunt, decimarum oblatione contenti, quas in usus eorum et necessaria separavi.² Non sunt igitur decimae proprie pretium ministerii, sed taxa necessarium ad ministrandum. Unde alia translatio horum habet: „Comedetisque ipsam decimam in omni loco vos et filii vestri, quoniam haec est merces vestra pro ministerio vestro in tentorio constitutionis;⁴ ubi patet decimas non pretium, sed mercedem vocari.

17. Tertio nec illud movere debet, quod Dominus apud Lucam ait: „In eadem autem domo manete edentes et bibentes, quae apud illos sunt; dignus est enim operarius mercede sua;³ quod etiam Paulus confirmat dicens: „Qui bene praesunt presbyteri, duplici honore digni habeantur; maxime qui laborant in verbo et doctrina. Dicit

¹ Num. 18, 31.² Luc. 10, 7.³ V. 23, 24.

enim scriptura: „Non alligabis os bovi trituranti“: et: „Dignus est operarius mercede sua“.¹ Hic ergo scrupulus movere non debet; eodem enim modo resolvitur sicut praecedens. Merces enim proprie et debetur operi, cujus est merces, et illi est aequalis. Si justa est autem sustentatio ministri, nullo modo est aequalis sacro ministerio, cui pecunia non potest comparari. Ideo proprie non potest dici merces. Nec enim si peritissimus aliquis pistor vel scilicet solo victu et vestitu contentatur, quo posset artem suam exercere, sustentatio illa esset merces operis ejus, sed potius stipendium, ut artem exercere posset. Ideo multo minus sustentatio ministri proprie merces erit ministerii. Sed ita vocatur a Domino, non quia aequalis, sed quia debita est ministerio; quia Dominus ordinavit eis, qui evangelium annuntiant, de evangelio vivere. Verum apud Matthaeum non dicitur merces, sed cibus; ait enim: „Dignus enim est operarius cibo suo.“²

Quod verbum exponens Chrysostomus ait: „Unde perspiciunt fit, a discipulis esse alendos, ne aut ipsi adversus eos, quos docebant quasi omnia praebentes et nihil vicissim accipientes, insurgerent, aut illi, qui audirent, quasi neglecti atque sprete discederet, ac ne eos pudeat ejus rei, non quasi mendicando ipsos vivere volebat, sed operarios vocavit, et quod eis dabatur, mercedem appellavit, ut rem debitam dari sibi ostenderet. Nam etsi verbis solum operarii videbantur, res tamen erat non parvi laboris et beneficia collata non parva. Quare quod apostolis dabatur, non gratis offerebatur, sed ad retributionem beneficiorum reddebatur. „Dignus est enim operarius cibo suo“; non quia tanti solummodo labores illi apostolici habendi sint, nequaquam enim hoc cogitandum est; sed ne apostoli plus aliquid quaerant, et qui sibi necessaria ministrabant nulla jactatione liberalitatis tumerent, si debitum persolvebant.“³ Haec Chrysostomus, asserens, quod superius

¹ I. Tim. 5. 17. 18. — Deut. 25. 4; I. Cor. 9. 9; Luc. 10. 7.

² Mat. 10. 10.

³ Hom. 32. al. 33. in Mat. n. 4; Migne P. G. 57, 382 (alia versio).

diximus, nempe sustentationem vocari mercedem, eo quod debita sit, non autem quasi aequalis sit ministerio.

Quod et Augustinus confirmans ait: „Unde ergo vivitur necessitatis est accipere, charitatis est praebere. Non tanquam venale sit evangelium, ut illud sit pretium ejus, quod sumunt, qui annuntiant, unde vivant. Si enim sic vendunt, magnam rem vili vendunt. Accipiant sustentationem necessitatis a populo, mercedem dispensationis a Domino; non enim est idoneus populus reddere mercedem illis, qui sibi in charitate evangelii serviunt.“¹ Cui consentit Ambrosius, super Lucam dicens: „Deus templum sumum non mercatoris vult esse diversorium, sed domicilium sanctitatis. Nec vendibili religionis officio, sed obsequio gratuito usum ministerii sacerdotalis informat.“²

Planum igitur ex jam dictis fecimus, non licere pro usu spiritualis gratiae vel potestatis commodum temporale quasi pretium accipere vel dare, sed simoniacum id esse et perversum. Quod dixisse sufficit pro discussione propositae quaestionis juxta sensum ejus secundum.

Caput IV. Non licet accipere pro usu gratiae vel potestatis spiritualis commodum temporale in certa summa taxata juxta gratiae qualitatem, etiamsi non ut pretium accipiatur.

18. Superest jam, ut discutiamus propositam quaestionem in tertio ejus sensu, juxta quem quaerebatur, utrum liceret commodum temporale accipere pro usu gratiae vel potestatis spiritualis, non quidem ut pretium, sed³ alia bona intentione; modo accipiatur certa taxata summa juxta gratiae concessae qualitatem, ut Romae fit, vel a datario pontificis, applicationes detinente et componente, vel ab aliis ministris summi poenitentiarum et cancellariis foris alligatis et nuntiis apostolicis vel episcopis.

¹ Serm. 46 (al. de tempore 165.) n. 5; Migne P. L. 38, 273. Textum hunc, qui in ms. nostro plane corruptus est, secundum veram lectionem restitimus.

² Expos. super Lucam I. 9. n. 17; Migne P. L. 15, 1797.

³ Ms. addit *ut*.